

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра публічного та приватного права**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор інституту

О.О. Іляшко

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА»

(назва навчальної дисципліни)

освітній рівень	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
галузь знань	08 Право
спеціальність (спеціалізація)	081 Право
освітня програма	«Право»
тип дисципліни	обов'язкова

Київ – 2021 рік

Розробник: кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри публічного та приватного права Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського В.Ю. Швачка

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри публічного та приватного права

Протокол від
Протокол №1 від 31 серпня 2021 року

Завідувач кафедри публічного
та приватного права

В.Ю. Швачка

1. Опис навчальної дисципліни

<i>Найменування показників</i>		<i>Розподіл годин за навчальним планом</i>		
Кількість кредитів:	13	Вид занять	Форма навчання	
Загальна кількість годин:	390		Денна	Заочна
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом:	1	Лекції:	58	16
Семестр:	1,2	Практичні заняття:	-	-
Тижневе навантаження (год.):		Лабораторні заняття:	-	-
аудиторне:	2	Семінарські заняття:	54	12
самостійна робота:	4	Самостійна робота:		
Форма підсумкового контролю:	Залік, екзамен Курсова робота	Консультації:	-	-
Мова навчання:	Українська	Індивідуальні заняття:	-	-

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у ННП кафедри публічного та приватного права, які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою kaf_ppr@tnu.edu.ua.

2. Програма навчальної дисципліни

Передумови для вивчення дисципліни:

Препозит:	Постпозит
Українська мова за професійним спрямуванням; Історія та культура України, Юридична деонтологія	Філософія права, Історія держави і права України, Історія держави і права зарубіжних країн, Основи римського приватного права, Конституційне право України, Адміністративне право, Фінансове право, Цивільне право, Кримінально право, Трудове право, Екологічне право

Мета вивчення дисципліни:

Метою навчальної дисципліни «Теорія держави і права» полягає в тому, щоб здобувачі вищої освіти засвоїли основні та загальні закономірності виникнення, розвитку та функціонування державно-правових явищ.

Предметом навчальної дисципліни є сутнісні властивості, загальні закономірності виникнення, розвитку і функціонування держави та права, а також інших пов'язаних з ними явищ суспільної дійсності.

Завдання дисципліни «Теорія держави і права» є отримання, засвоєння та систематизація знань з дисципліни «Теорія держави і права»; набуття здатності аналізувати державно-правові явища; формування навичок юриста-фахівця.

Очікувані програмні результати навчання за дисципліною (за Освітньою програмою):

ПРН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.

ПРН 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю.

ПРН 7. Складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.

ПРН 8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

ПРН 10. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, правильно вживаючи правничу термінологію.

ПРН 18. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.

ПРН 19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.

ПРН 20. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

ПРН 21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

Загальні та спеціальні компетентності, що формуються у процесі вивчення дисципліни

У результаті опанування навчальної дисципліни «Теорія держави і права» здобувач вищої освіти повинен володіти такими загальними (ЗК) та спеціальними (СК) компетентностями відповідно до Стандарту вищої освіти URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/standarty/2020/08/081-pravo-magis tr.pdf>

Шифр та назва компетентності	Результати навчання			
	Знання	Уміння/ навички	Комунікація	Відповідальність і автономія
Загальні компетентності (ЗК)				
ЗК 1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.	ПРН 3,10,	ПРН 4,5,8,18,20,21	ПРН 19	ПРН 1,7
ЗК 7. Здатність вчитися і	ПРН 1 3,10	ПРН	ПРН 7	ПРН 5

оволодівати сучасними знаннями		4,5,8,18,20,21		
ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.	ПРН 1,10	ПРН 4,5,8,18,20	ПРН 19	ПРН 21
ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)	ПРН 3,10	ПРН 4,5,8,20,21	ПРН 18	ПРН 19
ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	ПРН 1,3,10	ПРН 4,8,18,20,21	ПРН 5	ПРН7
ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.	ПРН 3	ПРН 4,5,8,18,20	ПРН 21	ПРН 1
ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки	ПРН 21	ПРН 4,5,8,18,20	ПРН 10	ПРН 3
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)				
СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.	ПРН 1, 7	ПРН 5,18,20,21	ПРН 3	ПРН 4, 8
СК2. Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів.	ПРН 5	ПРН 4,18,20	ПРН 8	ПРН 21
СК3. Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.	ПРН 4	ПРН 5,18,20,21	ПРН 19	ПРН 8
СК4. Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики	ПРН 1	ПРН 4,5,8,10,18,20	ПРН 19	ПРН 21

Європейського суду з прав людини.				
СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.	ПРН 3	ПРН 4,5,8,20,21	ПРН 7	ПРН 18
СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.	ПРН 1	ПРН 5,8,18,20	ПРН 3	ПРН 4, 21
СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.	ПРН 18	ПРН 4,5,20,21	ПРН 1,3	ПРН 8
СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.	ПРН 20	ПРН 4,5,21	ПРН 1	ПРН8, 18
СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.	ПРН 4, 19	ПРН 4,5,8,18,20	ПРН 3,7	ПРН 21
СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення	ПРН 10	ПРН 4,5,8,21	ПРН 1, 7	ПРН 18,20

Зміст навчальної дисципліни

ТЕМА 1. Юридична наука у системі суспільних наук

1. Поняття «наука» та класифікація наук.
2. Поняття та види юридичної науки.
3. Предмет та методи теорії держави та права.
4. Функції теорії держави та права.
5. Місце теорії держави і права в системі юридичних наук.

ТЕМА 2. Поняття держави, її основні ознаки, сутність, теорії походження.

1. Поняття держави (у світі різних підходів щодо визначення).
2. Основні ознаки держави.
3. Теорії походження держави.

ТЕМА 3. Функції держави.

1. Поняття функцій держави.

2. Класифікація функцій держави.
3. Правові форми здійснення державою своїх функцій.

ТЕМА 4. Типологія держав.

1. Цивілізаційний та формаційний підходи до типології держави.
2. Види цивілізацій і відповідні їм типи держав.
3. Основні риси і особливості держав рабовласницького, феодалного, буржуазного і сучасного суспільства.

ТЕМА 5. Механізм держави.

1. Поняття механізму держави.
2. Державні органи, установи, підприємства і організації, їх місце і роль у механізмі держави.
3. Державні і недержавні (комерційні) організації: специфічні риси їх функціонування у механізмі держави.
4. Поняття державного апарату.
5. Поняття державного органу, його ознаки і поняття.
6. Система державних органів в Україні.

ТЕМА 6. Форма держави.

1. Поняття та складові форми держави.
2. Поняття форми державного правління.
3. Класифікація держав за формою державного правління.
4. Поняття форми державного устрою.
5. Класифікація держав за формою державного устрою.
6. Державний (політичний) режим: поняття, види.

ТЕМА 7. Правова та демократична, соціальна держава

1. Поняття та ознаки правової держави.
2. Поняття та ознаки демократії.
3. Форми та інститути демократії.
4. Референдум як особливий інститут демократії.
5. Поняття, принципи та види виборів.
6. Поняття, види та ознаки соціальної держави.

ТЕМА 8. Держава і суспільство.

1. Загальні закономірності виникнення держави і права.
2. Взаємозв'язок держави і права.
3. Співвідношення понять «людина», «особистість» та «громадянин».
4. Громадянське суспільство: поняття, структура, основні ознаки, сутність.
5. Поняття основних прав людини і громадянина.
6. Система основних прав і свобод людини і громадянина.
7. Поняття і система обов'язків людини і громадянина.

ТЕМА 9. Право як історичне явище

1. Норми додержавного періоду.

2. Причини виникнення права.
3. Шляхи формування права.
4. Поняття та ознаки права.
5. Об'єктивне та суб'єктивне право.
6. Функції права як основні напрямки правового впливу на суспільні відносини.

ТЕМА 10. Сучасні теорії праворозуміння.

1. Поняття праворозуміння.
2. Теорія юридичного позитивізму.
3. Нормативістська теорія права.
4. Соціологічна теорія права.
5. Психологічна теорія права.
6. Теорія природного права.
7. Інтегративний підхід до розуміння сутності права.

Тема 11. Поняття права та принципи права.

1. Поняття права в загально-соціальному розумінні.
2. Поняття права в нормативному розумінні.
3. Принципи права.

ТЕМА 12. Норма права та інші соціальні норми.

1. Поняття і класифікація (види) соціальних норм.
2. Співвідношення понять «право» і «мораль».
3. Поняття норми права та її основні ознаки.
4. Види норм права.
5. Структура норми права.

ТЕМА 13. Система права.

1. Поняття та основні риси структури права.
2. Предмет та метод правового регулювання.
3. Складові елементи системи права.
4. Галузі сучасного права України підстави розподілу норм права по галузях, їх основні ознаки та роль у правотворчості й правозастосуванні. Матеріальне та процесуальне право. Публічне та приватне право.

ТЕМА 14. Форми права.

1. Поняття форми права її значення.
2. Основні історичні форми права.
3. Співвідношення закону (нормативно-правового акту) та права.

ТЕМА 15. Нормативно-правовий акт: поняття, ознаки та види.

1. Поняття правового (юридичного) акту.
2. Види правових актів.
3. Поняття та ознаки нормативно-правового акту.
4. Система та види нормативно-правових актів.

ТЕМА 16. Система законодавства.

1. Система законодавства: поняття, основні риси та структурні підрозділи.
2. Співвідношення системи права й системи законодавства, його значення для систематизації норм права.
3. Систематизація нормативно-правових актів (законодавства), її поняття, ознаки, форми поняття та ознаки інкорпорації та кодифікації законодавства.

ТЕМА 17. Правотворчість.

1. Поняття і основні ознаки правотворчості.
2. Види (класифікація) правотворчості.
3. Законодавчий процес.

ТЕМА 18. Форми реалізації права.

1. Сутність, поняття, основні ознаки реалізації права.
2. Застосування права як правова форма діяльності держави: поняття, ознаки.
3. Акт застосування права: поняття і ознаки, види.
4. Прогалини у праві.

ТЕМА 20. Тлумачення норм права.

1. Поняття тлумачення норм права, його основні риси.
2. Способи тлумачення норм права, поняття та основні види.
3. Класифікація тлумачення норм права
4. Види тлумачення норм права.
5. Акти тлумачення, їх види та юридична природа.

ТЕМА 21. Правові відносини.

1. Поняття та основні ознаки правових відносин.
2. Зміст правовідносин.
3. Суб'єкти правовідносин.
4. Об'єкти правових відносин: поняття та ознаки.
5. Юридичні факти: поняття та ознаки.

ТЕМА 22. Правомірна поведінка та правопорушення.

1. Поняття та ознаки правомірної поведінки.
2. Особливості структури (складу) правомірної поведінки.
3. Правопорушення: поняття, ознаки.

ТЕМА 23. Юридична відповідальність: поняття, підстави, види.

1. Поняття та основні риси юридичної відповідальності.
2. Правопорушення та його склад – підстави притягнення до юридичної відповідальності.
3. Види юридичної відповідальності, їх закріплення в чинному законодавстві України.
4. Стадії юридичної відповідальності.

ТЕМА 24. Законність та правопорядок

1. Поняття та сутність законності.
2. Суспільний порядок та правовий порядок.
3. Поняття правопорядку, його співвідношення з законністю та демократією.
4. Законність та дисципліна. Види дисципліни.

ТЕМА 25. Правова свідомість та правова культура

1. Поняття та основні риси правової свідомості.
2. Структура правової свідомості, її елементи:
3. Види правової свідомості.
4. Правова культура: її сутність та основні риси, форми проявлення у суспільстві.

ТЕМА 26. Механізм правового регулювання.

1. Поняття правового регулювання.
2. Види, способи та типи правового регулювання.
3. Поняття механізму правового регулювання.
4. Стадії механізму правового регулювання.
5. Основні елементи механізму правового регулювання, їх зв'язок та взаємодія.

ТЕМА 27. Правова система: поняття, характеристика елементів

1. Поняття правової системи та сім'ї правових систем.
2. Складові елементи правової системи.
3. Класифікація правових систем. Загальна характеристика основних правових систем сучасності.

ТЕМА 28. Основні правові системи сучасності.

1. Особливості формування континентальної сім'ї правових систем і правових систем, що до них прилягають.
2. Англосаксонська правова система (сім'я).
3. Правові сім'ї релігійно-моральної орієнтації.
4. Сім'я традиційного (звичаєвого) права.
5. Загальна характеристика змішаної правової системи.

3. Структура навчальної дисципліни (тематичний план) ДЕННА ФОРМА

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
лекції		семінари	раво р.	інд	сам.роб.
Розділ 1. Основи держави та права					
Тема 1. Юридична наука у	14	2	2		10

системі суспільних наук						
Тема 2. Поняття держави, її основні ознаки, сутність, теорії походження	12	2	2			8
Тема 3. Функції держави	14	2	2			10
Тема 4. Типологія держав	14	2	2			10
Тема 5. Механізм держави	14	2	2			10
Тема 6. Форма держави.	14	2	2			10
Тема 7. Правова та демократична соціальна держава	14	2	2			10
Тема 8. Держава і суспільство	14	2	2			10
Тема 9. Право як історичне явище	14	2	2			10
Тема 10. Сучасні теорії праворозуміння	14	2	2			10
Тема 11. Поняття та принципи права	14	2	2			10
Тема 12. Норма права та інші соціальні норми	14	2	2			10
Тема 13. Система права	13	2	1			10
Тема 14. Форми права	13	2	1			10
Тема 15. Нормативно-правовий акт: поняття, ознаки та види	14	2	2			10
Тема 16. Система законодавства	16	4	2			10
Тема 17. Правотворчість	14	2	2			10
Тема 18. Форми реалізації права	14	2	2			10
Тема 19. Застосування норм права як особлива форма реалізації	14	2	2			10
Тема 20. Тлумачення норм права і його значення в діяльності	14	2	2			10
Тема 21. Правові відносини	14	2	2			10
Разом за розділом 1.	292	44	40			208
Залік						
Розділ 2. Фундаментальні правові поняття та категорії						
Тема 22. Правова поведінка та правопорушення	14	2	2			10
Тема 23. Юридична відповідальність: поняття, підстави, види.	14	2	2			10
Тема 24. Законність та правопорядок.	14	2	2			10
Тема 25. Правова свідомість та правова культура	14	2	2			10
Тема 26. Механізм правового регулювання	14	2	2			10

Тема 27. Правова система: поняття, характеристика елементів	14	2	2			10
Тема 28. Основні правові системи сучасності	14	2	2			10
Разом за розділом 2	98	14	14			70
Екзамен						
Усього годин	390	58	54			278

ЗАОЧНА ФОРМА

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	заочна форма					
	усього	у тому числі				
лекції		семінари	раво р.	інд	сам.роб.	
Розділ 1. Основи держави та права						
Тема 1. Юридична наука у системі суспільних наук						13
Тема 2. Поняття держави, її основні ознаки, сутність, теорії походження.		1	1			12
Тема 3. Функції держави.		1				13
Тема 4. Типологія держав.						13
Тема 5. Механізм держави			1			13
Тема 6. Форма держави.		1				13
Тема 7. Правова та демократична соціальна держава.						13
Тема 8. Держава і суспільство						13
Тема 9. Право як історичне явище						13
Тема 10. Сучасні теорії праворозуміння.						13
Тема 11. Поняття та принципи права		1	1			12
Тема 12. Норма права та інші соціальні норми		1	1			12
Тема 13. Система права.			1			13
Тема 14. Форми права.		1				13
Тема 15. Нормативно-правовий акт: поняття, ознаки та види.		1				13
Тема 16. Система законодавства.		1	1			12
Тема 17. Правотворчість.						13
Тема 18. Форми реалізації права		1				13
Тема 19. Застосування норм		1	1			13

права як особлива форма реалізації.						
Тема 20. Тлумачення норм права і його значення в діяльності			1			13
Тема 21. Правові відносини.		1				13
Тема 22. Правова поведінка та правопорушення		1				13
Разом за розділом 1.	302	12	8			282
Залік						
Тема 23. Юридична відповідальність: поняття, підстави, види.		1	1			14
Тема 24. Законність та правопорядок.			1			14
Тема 25. Правова свідомість та правова культура		1	1			14
Тема 26. Механізм правового регулювання		1				14
Тема 27. Правова система: поняття, характеристика елементів		1	1			14
Тема 28. Основні правові системи сучасності						10
Разом за розділом 2	88	4	4			80
Екзамен						
Усього годин	390	16	12			370

4. Організація самостійної роботи

4.1. Підготовка до семінарських занять. Здобувачі вищої освіти відповідно до визначеного плану практичних занять готують теоретичний матеріал, користуючись зазначеними джерелами основної та додаткової літератури. Формування теоретичних навичок здійснюється шляхом виконання кейсів та обговорюється їх вирішення на заняттях.

4.2. Матеріали для самоконтролю. Матеріали кейсів з умовами завдань визначаються викладачем.

4.3. Індивідуальні завдання

Підготувати реферативні доповіді на теми:

1. Поняття держави, її основні ознаки, сутність, теорії походження.
2. Функції держави.
3. Типологія держав.
4. Механізм держави
5. Форма держави.
6. Правова та демократична соціальна держава.
7. Держава і суспільство
8. Право як історичне явище

9. Сучасні теорії праворозуміння.
10. Поняття та принципи права
11. Норма права та інші соціальні норми
12. Система права.
13. Форми права.
14. Нормативно-правовий акт: поняття, ознаки та види.
15. Система законодавства.
16. Правотворчість.
17. Форми реалізації права
18. Застосування норм права як особлива форма реалізації.
19. Тлумачення норм права і його значення в діяльності
20. Правові відносини.
21. Правова поведінка та правопорушення
22. Юридична відповідальність: поняття, підстави, види.
23. Законність та правопорядок.
24. Правова свідомість та правова культура
25. Механізм правового регулювання
26. Правова система: поняття, характеристика елементів
27. Основні правові системи сучасності

4.4. Перелік питань для підготовки до підсумкового контролю:

1. Поняття «наука» та класифікація наук.
2. Поняття та види юридичної науки.
3. Предмет та методи теорії держави та права.
4. Функції теорії держави та права.
5. Місце теорії держави і права в системі юридичних наук.
6. Поняття держави (у світі різних підходів щодо визначення).
7. Основні ознаки держави.
8. Теорії походження держави.
9. Поняття функцій держави.
10. Класифікація функцій держави.
11. Правові форми здійснення державою своїх функцій.
12. Цивілізаційний та формаційний підходи до типології держави.
13. Види цивілізацій і відповідні їм типи держав.
14. Основні риси і особливості держав рабовласницького, феодального, буржуазного і сучасного суспільства.
15. Поняття механізму держави.
16. Державні органи, установи, підприємства і організації, їх місце і роль у механізмі держави.
17. Державні і недержавні (комерційні) організації: специфічні риси їх функціонування у механізмі держави.
18. Поняття державного апарату.
19. Поняття державного органу, його ознаки і поняття.
20. Система державних органів в Україні.
21. Поняття та складові форми держави.
22. Поняття форми державного правління.

23. Класифікація держав за формою державного правління.
24. Поняття форми державного устрою.
25. Класифікація держав за формою державного устрою.
26. Державний (політичний) режим: поняття, види.
27. Поняття та ознаки правової держави.
28. Поняття та ознаки демократії.
29. Форми та інститути демократії.
30. Референдум як особливий інститут демократії.
31. Поняття, принципи та види виборів.
32. Поняття, види та ознаки соціальної держави.
33. Загальні закономірності виникнення держави і права.
34. Взаємозв'язок держави і права.
35. Співвідношення понять «людина», «особистість» та «громадянин».
36. Громадянське суспільство: поняття, структура, основні ознаки, сутність.
37. Поняття основних прав людини і громадянина.
38. Система основних прав і свобод людини і громадянина.
39. Поняття і система обов'язків людини і громадянина.
40. Норми додержавного періоду.
41. Причини виникнення права.
42. Шляхи формування права.
43. Поняття та ознаки права.
44. Об'єктивне та суб'єктивне право.
45. Функції права як основні напрямки правового впливу на суспільні відносини.
46. Поняття праворозуміння.
47. Теорія юридичного позитивізму.
48. Нормативістська теорія права.
49. Соціологічна теорія права.
50. Психологічна теорія права.
51. Теорія природного права.
52. Інтегративний підхід до розуміння сутності права.
53. Поняття права в загально-соціальному розумінні.
54. Поняття права в нормативному розумінні.
55. Принципи права.
56. Поняття і класифікація (види) соціальних норм.
57. Співвідношення понять «право» і «мораль».
58. Поняття норми права та її основні ознаки.
59. Види норм права.
60. Структура норми права.
61. Поняття та основні риси структури права.
62. Предмет та метод правового регулювання.
63. Складові елементи системи права.
64. Галузі сучасного права України: підстави розподілу норм права по галузях, їх основні ознаки та роль у правотворчості й правозастосуванні. Матеріальне та процесуальне право. Публічне та приватне право.
65. Поняття форми права її значення.

66. Основні історичні форми права.
67. Співвідношення закону (нормативно-правового акту) та права.
68. Поняття правового (юридичного) акту.
69. Види правових актів.
70. Поняття та ознаки нормативно-правового акту.
71. Система та види нормативно-правових актів.
72. Система законодавства: поняття, основні риси та структурні підрозділи.
73. Співвідношення системи права й системи законодавства, його значення для систематизації норм права.
74. Систематизація нормативно-правових актів (законодавства), її поняття, ознаки, форми поняття та ознаки інкорпорації та кодифікації законодавства.
75. Поняття і основні ознаки правотворчості.
76. Види (класифікація) правотворчості.
77. Законодавчий процес.
78. Сутність, поняття, основні ознаки реалізації права.
79. Застосування права як правова форма діяльності держави: поняття, ознаки.
80. Акт застосування права: поняття і ознаки, види.
81. Прогалини у праві.
82. Поняття тлумачення норм права, його основні риси.
83. Способи тлумачення норм права, поняття та основні види.
84. Класифікація тлумачення норм права
85. Види тлумачення норм права.
86. Акти тлумачення, їх види та юридична природа.
87. Поняття та основні ознаки правових відносин.
88. Зміст правовідносин.
89. Суб'єкти правовідносин.
90. Об'єкти правових відносин: поняття та ознаки.
91. Юридичні факти: поняття та ознаки.
92. Поняття та ознаки правомірної поведінки.
93. Особливості структури (складу) правомірної поведінки.
94. Правопорушення: поняття, ознаки.
95. Поняття та основні риси юридичної відповідальності.
96. Правопорушення та його склад – підстави притягнення до юридичної відповідальності.
97. Види юридичної відповідальності, їх закріплення в чинному законодавстві України.
98. Стадії юридичної відповідальності.
99. Поняття та сутність законності.
100. Суспільний порядок та правовий порядок.
101. Поняття правопорядку, його співвідношення з законністю та демократією.
102. Законність та дисципліна. Види дисципліни.
103. Поняття та основні риси правової свідомості.
104. Структура правової свідомості, її елементи:
105. Види правової свідомості.
106. Правова культура: її сутність та основні риси, форми проявлення у суспільстві.

107. Поняття правового регулювання.
108. Види, способи та типи правового регулювання.
109. Поняття механізму правового регулювання.
110. Стадії механізму правового регулювання.
111. Основні елементи механізму правового регулювання, їх зв'язок та взаємодія.
112. Поняття правової системи та сім'ї правових систем.
113. Складові елементи правової системи.
114. Класифікація правових систем. Загальна характеристика основних правових систем сучасності.
115. Особливості формування континентальної сім'ї правових систем і правових систем, що до них прилягають.
116. Англосаксонська правова система (сім'я).
117. Правові сім'ї релігійно-моральної орієнтації.

5. Критерії та система оцінювання результатів навчання

Оцінювання семінарських занять, у тому числі самостійної роботи, розроблено таким чином, що дає можливість здобувачу вищої освіти у підсумку отримати максимальну кількість балів (від 0 до 100) за поточний контроль.

За умови, отримання за поточний контроль 60 балів і вище, за бажанням здобувачів вищої освіти, даний бал зараховується як оцінка за залік/екзамен із навчальної дисципліни.

Здобувач вищої освіти має право підвищити бал шляхом здачі заліку/екзамену. Здобувач вищої освіти, який за поточний контроль набрав 59 балів і нижче здає залік/екзамен із навчальної дисципліни. Якщо здобувач вищої освіти не здав пропущені без поважних причин теми, до складання заліку/екзамену не допускається.

Підсумковою формою контролю якості отриманих знань є залік/екзамен. Залік/екзамен може проводитися в усній і письмовій формі і передбачає відповідь на два теоретичних питання.

5.1. Політика курсу

Здобувач вищої освіти зобов'язаний дотримуватись політики доброчесності при виконанні завдань для самостійної роботи, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання з дисципліни «Теорія держави і права». Відповідно до Закону України «Про освіту» академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Дотримання академічної доброчесності передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання

достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджені джерела інформації.

2. Відвідування лекційних та семінарських занять є важливою складовою успішного засвоєння дисципліни та успішної здачі заліку/екзамену. За об'єктивних причин навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із викладачем дисципліни. У випадку незадовільної підсумкової оцінки, наявності пропусків семінарських занять без поважних причин здобувач вищої освіти повинен здати пропущені теми в позааудиторний час, звернувшись до викладача.

5.2. Шкала та схема формування підсумкової оцінки для денної форми навчання (1 семестр)

<i>Семінарські заняття</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Максимальні Бали</i>	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
<i>Мінімальні бали</i>	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2

<i>Семінарські заняття</i>	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
<i>Максимальні Бали</i>	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
<i>Мінімальні бали</i>	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2

<i>Семінарські заняття</i>	21	Кр.р	Інд. робота
<i>Максимальні Бали</i>	4	8	8
<i>Мінімальні бали</i>	2	9	9

№	Бали	Оцінка за національною шкалою	Характеристика оцінки
1.	4	Відмінно	відмінне виконання
2	3,5	Добре	вище середнього рівня
3	3	Добре	загалом хороша робота
4	2,5	задовільно	непогано
5	2	задовільно	виконання відповідає мінімальним критеріям

**Шкала та схема формування підсумкової оцінки
денної форми навчання (2 семестр)**

<i>Семінарські заняття</i>	22	23	24	25	26	27	28	Кр.р	Інд. робота
<i>Максимальні Бали</i>	10	10	10	10	10	10	10	15	15
<i>Мінімальні бали</i>	6	6	6	6	6	6	6	9	9

№	Бали	Оцінка за національною шкалою	Характеристика оцінки
1.	10	Відмінно	відмінне виконання
2	9	Добре	вище середнього рівня
3	8	Добре	загалом хороша робота
4	7	задовільно	непогано
5	6	задовільно	виконання відповідає мінімальним критеріям

**Шкала та схема формування підсумкової оцінки
заочної форми навчання (1 семестр)**

<i>Семінарські заняття</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	Кр.р	Інд. робота
<i>Максимальні Бали</i>	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
<i>Мінімальні бали</i>	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6

№	Бали	Оцінка за національною шкалою	Характеристика оцінки
1.	10	Відмінно	відмінне виконання
2	9	Добре	вище середнього рівня
3	8	Добре	загалом хороша робота
4	7	задовільно	непогано
5	6	задовільно	виконання відповідає мінімальним критеріям

**Шкала та схема формування підсумкової оцінки
заочної форми навчання (2 семестр)**

<i>Семінарські заняття</i>	1	2	3	4	Кр.р	Інд. робота
<i>Максимальні Бали</i>	20	20	20	20	10	10
<i>Мінімальні</i>	14	14	14	14	2	2

бали						
------	--	--	--	--	--	--

№	Бали	Оцінка за національною шкалою	Характеристика оцінки
1.	20	Відмінно	відмінне виконання
2	19-18	Добре	вище середнього рівня
3	17-16	Добре	загалом хороша робота
4	15	задовільно	непогано
5	14	задовільно	виконання відповідає мінімальним критеріям

5.3. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	відмінне виконання
80-89	Добре	B	вище середнього рівня
75-79	Добре	C	загалом хороша робота
66-74	Задовільно	D	Непогано
60-65	Задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
30-59	Незадовільно	FX	необхідне перескладання
0-29	Незадовільно	F	необхідне повторне вивчення курсу

6. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. Відомості Верховної Ради України. 1990. № 31. Ст. 429.
2. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971. Відомості Верховної Ради України. 1971. додаток до № 50. ст. 375.
3. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. із змінами Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
4. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. ст.131.
5. Про вибори народних депутатів України: Закон України від 17 листопада 2011 р. № 4061-VI. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 22. Ст. 794.
6. Про громадські об'єднання : Закон України від 22. березня 2021. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 1. ст.1.

7. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 р. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 13. ст.65.
8. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017р. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 35. Ст. 376
9. Про місцеві державні адміністрації: Закон України. Відомості Верховної Ради України. 1999. № 20-21. ст. 190.
- 10.Про політичні партії в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 р. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 23. ст.118.
- 11.Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 2-3. ст.12.
- 12.Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 7 червня 2001 р.Відомості Верховної Ради України. 2001. № 33. ст. 175.
- 13.Про судоустрій та статус суддів : Закон України від 22 червня 2016.Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст.545.
- 14.Сімейний кодекс України: Закон України від 10 січня 2002 р. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 21-22. ст. 135.
- 15.Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року. Відомості Верховної Ради України. 2003. №№ 40-44. ст. 356.

Додаткові:

1. Бобровник С. Загальна теорія права. Нормативний курс. К.: Юрінком Інтер. 2020. 596 с.
2. Герц А. А., Кравчук С. Й. Правознавство : підручник К. : Кондор. 2018. 280 с.
3. Дзера О. В. Правознавство. Підручник. 12-те вид. К.: Юрінком Інтер. 2019. 632 с.
4. Єрофєєнко, Л. В. Правознавство : навч.-метод. посіб. / Л. В. Єрофєєнко, В. М. Бережний ; ХНАДУ. Х. : ХНАДУ, 2007. 176 с.
5. Конституційне право України : Навч. посіб. для студ. вузів: Хрестоматія / Нац. юридична акад. України ім. Я. Мудрого ; Упоряд.: В.С. Журавський, Ю.М. Тодика. К. : Ін Юре, 2004. 882 с.
6. Крестовська Н. М., Матвєєва Л. Г. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести. К.: Юрінком Інтер. 2020. 584 с.
7. Леонтєва, Л. В. Правоведение : конспект лекцій / Л. В. Леонтєва ; М-во образования и науки, молодежи и спорта Украины, ХНАДУ. Х. : ХНАДУ, 2011. 106 с.
8. Мирошниченко В., Каменский Д. Правознавство. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури. 2018. 288 с.
9. Міхальов В. О. Права людини в Україні. Навчально-методичний посібник. К.: Гельветика. 2020. 122 с.
- 10.Молдован В. В., Чулінда Л. І. Правознавство. К. : Центр навчальної літератури. 2019. 184 с.
- 11.Основи конституційного права України : конспект лекцій / О. Г. Остапенко, Я. Г. Гриньова, С. В. Селезень, Л. В. Леонтєва ; М-во освіти і науки України, ХНАДУ. Х. : ХНАДУ, 2010. 139 с.
- 12.Основи права України : Навч. посіб. для студ. вузів / [В.Я. Бурак, В.К. Грищук, О.В. Грищук та ін.] ; За ред. В.Л. Ортинського. Львів : Оріяна-нова, 2005. 366 с.

- 13.Правознавство : Підручник / За ред. В.В. Копейчикова, А.М. Колодія. К. : Юрінком Інтер, 2004. 752 с.
- 14.Теорія держави і права : підручник : академ. курс / [О. В. Зайчук, А. П. Заєць, В. С. Журавський та ін.]. 2-е вид., перероб. і доп. - К. : Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
- 15.Тетарчук І., Дяків Т. Теорія держави і права. К. : Центр навчальної літератури. 2020. 184 с.
- 16.Тетерчук І. Конституційне право України : К. : Центр навчальної літератури. 2021. 160 с.
- 17.Kateryna Katerynchuk, Ihor Diorditsa, Inna Kovalenko, Sergij Kyrenko, Nina Trotsiuk. Protection of human health: medical and legal aspects. *Revista cuestiones politikas*. Volume 39. № 70. (2021). S. 385-406. DOI: <https://doi.org/10.46398/cuestpol.3970.24>
- 18.Kateryna Katerynchuk, Sergij Kyrenko, Olha Nazarenko, Olga Koval, Olha Matsiuk. LEGAL AND SOCIO-PSYCHOLOGICAL ISSUES OF BULLYING AND CYBERBULLYING. *JOURNAL OF LAW AND POLITICAL SCIENCES*. Vol. 29. 4 Sept. 2021. S. 71-99. ISSN 2222-7288. E. ISSN 2518-5551. <https://drive.google.com/file/d/1kEpn5th830lTli2N0yX8Ts3pZBzYmKkS/view>

Інформаційні ресурси

1. Національне агентство з питань запобігання корупції <https://nazk.gov.ua/uk/>
2. Національне антикорупційне бюро України <https://nabu.gov.ua/>
3. Офіційний веб-портал «Судова влада України» <http://www.court.gov.ua>
4. Офіційний сайт Верховного Суду <http://www.scourt.gov.ua>
5. Офіційний сайт Верховної Ради України. <http://www.rada.gov.ua>
6. Офіційний сайт Генеральної прокуратури України <http://www.gp.gov.ua>
7. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua>
8. Офіційний сайт Президента України <http://www.president.gov.ua>
9. Єдиний вебпортал органів виконавчої влади України: <https://www.kmu.gov.ua>
10. Офіційний вебсайт Конституційного Суду України: <http://www.ccu.gov.ua>
11. Єдиний державний реєстр судових рішень <http://reyestr.court.gov.ua>
12. Сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського <http://www.nbu.gov.ua>